

Setembre social | | Actualitzat el 06/03/2025 a les 16:03

Bet Tena: «Ser cooperativa és una fórmula jurídica, però no només»

«La Fundació Roca Galès és una eina molt potent que s'ha de socialitzar i democratitzar molt més» | «S'ha d'anar molt amb compte perquè crec que has de créixer com la teva capacitat de gestió et permet créixer»

Bet Tena, a la llibreria cooperativa Mala Peça, de Sabadell | Sara Blázquez Castells

Després de treballar durant anys en una petita empresa familiar, Bet Tena és sòcia treballadora de L'Eixida, una cooperativa de Sabadell que també treballa enxarxada a l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental i a la cooperativa de segon grau Centdeu, que gestiona la llibreria i espai de pensament crític Mala Peça. Ara, a més, és la nova presidenta de la Fundació Roca Galès.

Vens de l'empresa familiar i sovint ho destagues com un valor positiu. Què creus que t'ha aportat aquesta experiència que ara puguis aplicar al món cooperatiu?

En el teixit català hi ha, sobretot, pimes i micropimes. Jo crec que l'experiència en una empresa familiar és molt semblant a la d'una cooperativa. A les cooperatives ens sostenim entre nosaltres, també com una gran família. Venir d'una empresa del món privat, amb no tanta referencialitat a polítiques públiques i amb un nivell d'exigència alt perquè tot es basa en la teva activitat mercantil, és un avantatge. També incorpore aquest bagatge d'una manera de treballar més col·lectiva, més comunitària o més democràtica. Venia d'una empresa familiar molt petita i no em va costar adaptar-me a treballar en una cooperativa.

Som a la llibreria i espai de pensament crític Mala Peça, a Sabadell. Què és?

És el resultat final de molts anys de treball, sobretot a partir de l'impuls gran en polítiques públiques que fa la Generalitat el 2016. Nosaltres, com a Teler Cooperatiu, vam començar a treballar a l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental, acompanyant cooperatives i generant i articulant el teixit, que ja n'hi havia. Vam anar passant de lloc a lloc, per diversos espais de la ciutat. L'any 2020 va néixer L'Eixida, la cooperativa de la qual formo part actualment. Va sorgir de la necessitat. Vam pensar que s'havia de muntar una cooperativa, perquè des de l'Ateneu estàvem fent un acompanyament polític i estratègic, però no estava resolta la part tècnica. La idea de la llibreria era un somni que teníem totes: una llibreria de pensament crític. Tenim tres eixos: l'economia social i solidària, el feminisme i la llengua i la cultura catalana. Aquí a Sabadell no hi havia una llibreria que s'ocupés de la part més política, com sí que hi ha Synusia a Terrassa o La Ciutat Invisible a Barcelona. Vam fer una cooperativa de segon grau, que es diu Centdeu, i vam trobar aquest espai, on hi ha la llibreria i l'espai de cotreball darrere. Es va donar la situació que a Sabadell va tancar una llibreria que es deia Macondo, i la vam transformar. La vam comprar i ens vam quedar el que tenia i la seva treballadora i es va cooperativitzar amb nosaltres a Centdeu. I per això vam poder començar i anar tan de pressa, va ser una oportunitat. Mala Peça va néixer amb la voluntat de ser una llibreria comunitària, tot i que encara està en un pla cooperatiu. Sí que tenim moltíssima programació cultural.

Ets cooperativista a L'Eixida, des d'on acompanyeu projectes de l'economia social i solidària. T'atreveixes a fer un retrat? Com és aquest ecosistema de projectes?

Com saps hi ha 14 ateneus arreu del territori. Era molt important crear la Xarxa d'Ateneus perquè depèn de l'Ateneu on vagis, t'acompanyaran d'una manera diferent. En el cas del Vallès Occidental intentem fer una bona feina tècnica, evidentment, però sempre intentem que hi hagi una part d'estratègia política. Creiem que has de ser de la XES, has de ser de la Federació, has de participar en òrgans polítics, has de fer transformació social. Ser cooperativa és una fórmula jurídica, però no només. L'economia social que ha nascut d'alguns Ateneus és més combativa, és més política. Però també són cooperatives molt petites. I de les cooperatives grans n'hi ha que ho han vist amb bons ulls i n'hi ha, com el tercer sector, que ho han vist com una intrusió.

«Els Ateneus Cooperatius han estat una política pública molt ben feta, en el sentit que ha anat molt a la base i s'ha co-construït» Foto: Sara Blázquez Castells

Quin paper creus que han jugat els Ateneus Cooperatius els últims anys i què els queda per fer?

Crec que ha estat una política pública molt ben feta, en el sentit que ha anat molt a la base i s'ha co-construït, és a dir, hi ha una nova metodologia per treballar amb l'administració pública que fins ara no hi era. L'interessant dels Ateneus és, evidentment, tot el que es desplega al territori i la referencialitat que s'ha agafat, però una part molt important és la metodologia de treball i tot el que s'ha aconseguit treballant conjuntament, administració pública i moviment. La subvenció ha patit tres o quatre canvis en l'ordre des de 2016 perquè s'ha anat adaptant. Per tant, estem fent més eficients els diners públics. I això està transformant una administració pública que, actualment, és molt caduca amb moltes coses. També ha passat que som un moviment molt de base, gent que ja estava molt autoorganitzada. De seguida vam veure necessari fer aquesta Xarxa d'Ateneus, que fa que la interacció amb la Generalitat sigui d'un a un, mancomunar recursos, compartir experiències, compartir coneixement? Jo crec que els Ateneus són un exemple d'èxit en tots aquests sentits.

Dius que la majoria de les cooperatives som petites. Què en penses del canvi d'escala de les cooperatives? I de la intercooperació entre elles?

És necessari créixer, però tots els conceptes que nosaltres tenim en el nostre imaginari estan construïts des del capitalisme. Ho educa tot i no som lliures amb res. El concepte de créixer l'hem hagut de debatre, perquè créixer bé en el capitalisme és créixer d'estructura, i en el món cooperatiu es pot créixer intercooperant, es pot créixer replicant-te, es pot créixer d'estructura. S'ha d'anar molt amb compte perquè crec que has de créixer com la teva capacitat de gestió et permet créixer. A nosaltres ens ha anat molt bé la intercooperació, ens ha permès obrir un pol cooperatiu que soles no haguéssim pogut obrir. I no ha estat necessàriament créixer d'estructura.

El debat del creixement és molt guai. Amb la Fundació hem estat fent una jornada sobre creixement i ha estat molt interessant. Potser no has de créixer com sempre havies pensat, potser pots créixer d'altres maneres molt més sostenibles.

«La Fundació Roca Galès ha de ser una eina molt potent i ha d'estar posicionada en un moment convuls»

Ara, a més, ets la nova presidenta de la Fundació Roca Galès. Com afrontes aquesta nova etapa?

Jo vaig entrar a la Fundació com a patrona l'any 2018. En Xavi Palos ja estava fent un gir per fer-la més transformadora, però, per exemple, de tota la col·lecció que hi havia, amb 60 llibres editats, tots eren biografies de senyors. A poc a poc vam anar veient que es necessitava una refundació, i l'any 2020 la vam començar amb l'acompanyament de COS Salut. Tenim a les nostres mans el fons històric de memòria cooperativista més important de Catalunya, estem marcant políticament cap a on ha d'anar això i crec que no pot anar més a fer biografies de senyors. Vull dir que és una història completament esbiaixada. I amb l'excusa d'integrar també nous models d'organitzacions internes, des del 2021 hem començat aquesta mena de refundació. En Xavi Palos ja va començar aquesta feina i ara continuem amb aquesta actualització. Ara al Patronat hi ha persones migrades, hi ha més dones, l'edat també ha baixat. Ho afronto d'una manera molt col·lectiva. Per mi la Fundació ha de ser una eina molt potent i ha d'estar posicionada en un moment convuls. La Fundació ha de tenir un paper essencial i se li pot treure molt rendiment. Hi ha un moviment que no té temps de sistematitzar el coneixement, no té temps de fer investigació, no té temps de fer recerca. La investigació, la recerca, no s'ha subvencionat mai. Volem posicionar la fundació com un espai de recerca, un espai transformador, d'investigació, de temes de memòria històrica des d'una altra perspectiva. La Fundació ha de ser una eina per a les grans i per a les petites, per sistematitzar el coneixement. És una eina molt potent que l'hem de socialitzar i democratitzar molt més, encara. Necessitem estructura tècnica per a fer-ho, i en això estem.

Què creus que pots aportar a la Fundació i què creus que pot fer?

Jo crec que puc aportar capacitat d'ordenació, d'organització interna, de dinamització de reunions, de seguiment de temes, de pla de treball. Com una oficina tècnica, diguéssim. La part més representativa em fa més por, però també ho farem. Puc ajudar a agilitzar i llavors crec que la Fundació s'ha de posicionar com un espai de recerca, investigació i temes de memòria històrica. Quan acabem de fer aquesta organització interna i amb temes de patrimoni, ens hem de posar amb la biblioteca. M'agradaria que fos també un espai de trobada entre el vell i el nou cooperativisme, una eina de veritat i ben articulada.

[Entrevista publicada en col·laboració amb la revista Cooperació Catalana]